

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemán veljá: Za celo leto predplača 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemán veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija Poljanska cesta št. 32.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristočna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je na Poljanski cesti h. št. 32.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 27.

V Ljubljani, v petek 1. februarija 1884.

Letnik XII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 31. januarija.

Druga bitev.

Po enodnevnem premirju ste se desnica in levice danes zopet sošli na bojišči v krasnem državno-zborskem poslopji, kjer danes prvokrat zboruje tudi gosposka zbornica. Le malo reči je imel še zbor rešiti, preden se je pričela jezikovna borba. Prečitala sta se ukaza, s kterima ministerstvo danes za Dunaj, Klosterneuburg in dunajsko Novomesto zakazuje izjemne določbe, in ki ju hoče utemeljevati, kadar prideta v državnem zboru v razgovor, pa pismo okrajne sodnije, ki tirja, naj državni zbor dovoli kazensko obravnavo zoper poslanca dr. Blocha, ki ga dva uradnika tožita zaradi razžaljenja časti.

Zatem pa se takoj prične govorniški prepir, ki zadeva to-le reč:

Bivši justični minister Stremayer razposlal je 19. aprila 1880 sodnijam na Českem in Moravskem ukaz, ki določuje sprejem českih ulog. Poslanec Wolfrum vprašal je vlado, kako more opravičiti ta ministerski ukaz, in minister Stremayer je odgovoril, da je vlada po obstoječih postavah imela pravico razposlati tak ukaz. Dr. Herbst stavil je vsled tega predlog, naj se ta ministrov odgovor vzame v pretres. Odsek, kteremu je bila izročena ta zadeva, priznava po svoji večini, da vlada ima pravico izdati ukaze, da z omenjenim ukazom ni prelomila nobene postave, da je ta določba marveč v smislu obstoječih postav, toraj priporoča, naj se o predlogu Herbstovem prestopi na dnevni red. Manjšina odsekova pa priporoča zbornici, naj izreče, da ta ministerski ukaz ni bil opravičen, in da naj se zopet vpeljejo postavam primerne razmere.

Poročevalec večine Havelka pričel je obravnavo z nekterimi opazkami, ter si pridržal končno besedo. Poročevalec manjšine baron Scharschmid govoril je precej obširno o nasvetu odsekove manjšine, potem pa je naznanil g. predsednik, da so se

zoper nasvet večine oglasili ti-le govorniki: Kraus, Hallwich, Weeber Avgust, Alter, Menger, Lustkandl, Bayreuther, Magg, Wolfrum, Herbst in Nitsche; zanj pa: Jansa, Kusi, Hevera, Vašati, Fanderlik, Wiedersperg, Trojan.

Prvi govoril je Kraus, poslanec štajarski, ki je po svoji izvolitvi prvič poprijel besedo; novega pa iz njegovih ust nismo slišali ničesar, ponavljal je stare fraze in trditve o potrebi nemškega jezika, ki smo jih zadnje dni slišali v obilnosti. Krepko mu je ugovarjal česki poslanec Jansa in dokazoval primernost in potrebo omenjenega ministerskega ukaza. Za njim je začel govoriti Hallwich, od kterega smo že vajeni, da v svojih govorih razkriva vse, kar koli njega ali kterega koli levičarjev teži. Ko to pišem, ob treh popoldne, še vedno govori on, in težko da bode za njim še kak govornik prišel na vrsto. Desnica pa hoče na vsaki način obravnavo o tem predmetu dovršiti jutri. Zato bode danes zvečer še ena seja, v kateri bodo govorili še nekteri poslanci, potem pa bo sklep obravnave, da jutri prideta na vrsto generalna govornika pa poročevalca. Potem pa se bode glasovalo. Ker se Coroninijev klub glasovanja najbrže ne bode vdeleževal, ni dvoma, da bode nasvet odsekove večine sprejet. Reč je velike važnosti tudi za nas Slovence, ker bode to nekako potrdilo, da ima vlada pravico enake ukaze gledé uradnega jezika razglašati tudi po drugih deželah.

Prihodnja seja bode najbrže v torek in morebiti pride v obravnavo ukaz, ki ga je ministerstvo ravnokar izdalo za dunajsko okolico, in s kterim zaukazuje nekatere izjeme od sedaj veljavnih postav. Levičarji hočejo neki tudi pri tej priliki ropotati zoper vlado, ki neče trpeti, da bi socijalisti po Dunaji in v okolici nedolžne ljudi klali in ropali, pa dotična ukaza, o kterih poročam v svojem dopisu, sta bila tako potrebna, da so ju z veseljem pozdravili vsi ljudje, ki želé mirnega življenja in varstva na Dunaji.

Ko je Hallwich končal, sklenil je predsednik

ob pol štirih sejo, ter večerno sejo napovedal za 7. uro. Schönerer je zahteval, naj vlada že zvečer razodene vzroke, zakaj je oklicala izjemne določbe, pa g. predsednik je odgovoril, da njegovega predloga ne more dati na glasovanje, ker je vlada obljubila to pojasniti, ko pridejo na vrsto od nje razglašeni ukazi.

Govor dr. Riegerja

v državnem zboru 25. januarija 1884 proti vpeljavi nemškega jezika za postavni državni jezik.

„Od nobene strani se v tej debati ne nadjam vspeha, rekel je moj spoštovani gospod predgovornik dr. Beer, ter še pristavil, da naj se od sedanjega ministerstva nikar ne pričakuje rešenja v tej zadevi.“ Dobro, če je to res tako, vas pa vprašam, zakaj se je to vprašanje sploh sprožilo? Leta in leta počivalo je v aktih, kar pade predlagatelju hipoma v glavo, da se mora stvar rešiti. Jaz si vso zadevo le samo na jeden način razlagati zamorem. Mnogo se govori o razburjenosti ljudstva nemške narodnosti, ktere pa nikjer videti ni, in za to se je gospodu potrebno zdelo, da to razburjenost med ljudstvom oživi. (Viharna pohvala na desni, oporekanje na levici.)

Poprijeti se hočem zadeve same. Poslanec g. Tomaszuk je rekel, da imamo jednotno državo in nam je toraj tudi potreba jednotnega splošnega sredstva v sporazumljenje. To je neka „petitio principii“ (zahteva iz načela). Naša država ni jednotna, kajti delegaciji imajo svote oblast, ravno tako državni zbor in deželni zbori. Tudi poslanec g. Lienbacher se je jako znamenito le na drugi del člana XIX. temeljnih postav oziral. Zakaj pa ni omenil drugih oddelkov ravno tistega člana, kjer stoji pisano: „Vsi narodi so enakopravni, vsak narod ima pravico do izobraževanja svojega jezika.“ Trudili ste se dokazati, da ves član XIX. ni v ni-

LISTEK.

Indija Komandija.

Spisal dr. A. M.

(Dalje.)

I. pismo.

V Koludrovici 18. maja 18..

Preljubi, prezvesti prijatelj v Skalovji!

Po čemer je srce celo življenje hrepenelo, česar sem dolgo časa željno iskal, Indijo Komandijo, našel sem; z lastnimi očmi jo gledam, v njej sem cel z dušo in s telesom. Pišem ti tukaj v glavnem mestu cele Komandije. Daleč, daleč sva zdaj vsak sebi, ljubi prijatelj. Že sam več ne vem, koliko dni sem moral navzgor hoditi, predno sem prišel do Indije. Nismo še sicer v nebesih, vendar pa prav blizo nebes; kajti nebeški strop je videti tukaj prav nizek. In da boš vsaj nekoliko si mogel domisliti, koliko viša je Indija Komandija od zemlje tam dol pri vas, poslušaj, kar ti povem.

Tisto solnce, ktero tam dol od vas se ne zdi večje od torila, s kterim sirijo na Krasu, tisto solnce tedaj je tukaj gotovo večje, kakor je bil tisti Obrovski

obroč na Ogerskem za cesarja Karola Velikega. Vidi se celó ogenj v solnci in vali se v enomer iz solčnih dimnikov dim tja pod nebeški strop. Luna pa, ki vam je kakor ženska glava nekaj debelega okroglastega obraza, je nam tako velikanska, da ji je že sam nos večji kakor vaš Triglav tam doli. Zdi se, da je že stara, ker obraz ji je zeló zgrbančen in grd, in človek se mora res čuditi, kako se morejo naši pesniki v njo zaljubljati. Želel bi jim priti enkrat v Komandijo. Le eden vaših pesnikov jo je dobro poznal, ki je nji, kolikor se še spominjam, tako podkuril:

Stopil bom na stene Kraške,
Z močno roko bom pograbil,
Nagomilil sive skale,
Vstopil bom se za gomilo,
Skale metal na višave.

Tebi v rebra, blede luna!
Da ti pridem kje do dlake
Da ti zlomim ktero rebro,
Da te sklatim iz višave

Vedno menjaš svoja lica,
Svoja lica razorana:
Včeraj bila si ko reča,
Danes rožičke z neba kažeš,
Jutro, starka! boš mrléla itd.

Res, izvrstno, boljega ne zasluži ta starka. A čuj dalje. Vi tam dol govorite o nekem znamenji nebeškem, kteremu pravite medved, komaj da zapazite najglavniše poteze medvedovega telesa. Ali da bi videl tukaj, kako velik je ta nebeški medved, kako široko zija dol proti nam, kakor da bi žugal požreti celo Komandijo. In junec, kake rogove ima, gorjé nam, ako mu pride muha, skočiti dol, nas lahko vse nabode in vrže na zvezde. Tu spet škorpion nam zmerom preti z velikanskimi čeljustmi. In divji kozel, tako brado ima, da bi pol Komandije na njo obesel.

Take pošasti imamo na nebu, strašé nas noč in dan. Zatorej se pa tudi ni čuditi, da ljudje so v Indiji Komandiji prav dobri in bogaboječi, ker tukaj vse navdaja strah nebeški. Kar imenujete tam dol pri vas zločinstvo, se tu gor ne pozna, zatorej pa nimamo ne sodnikov ne ječ.

Zrak tukaj je prav zdrav. Res, da bi bilo skoro pretoplo, ker imamo solnce tako blizo, a vedeti moreš, da v Komandiji vedno pihlja hladiven veter, prihajajoč od nebeških teles, ki se nad nami sučejo in večkrat prav blizo tik Komandije mimo hité in zrak poljejo. Oni dan se je Helios na vozu tako blizo mimo Komandije peljal, da so nekteri Kolu-drovčanje slišali celó podkove nebeških konj, vsled

kaki zvezi z nemškim, kot državnim jezikom, in trdili ste in še trdite, da so narodi kljub temu lahko ravnopravni, če tudi se kateremu jeziku prednost odloči pred drugimi. Ako hočete, da vam bom to verjel, morate mi tudi posebno nemško-državno logiko vstvariti. (Veselost na desni.) Enakopraven biti in vendar prednost pred drugimi imeti h krati ni mogoče.

Rekli ste, da nemški jezik nima predpravice; njegovo prednostno stališče je državna potreba. Če bi bilo mogoče nemški jezik postavno za državni jezik proglasiti, moralo bi se iz tega izpeljevati, da ima državni zbor pravico tudi česki, poljski ali kak drug jezik za državni jezik proglasiti, kar pa ni res. Resnica je le, da ima nemški jezik v posebnih slučajih tudi posebno odkazano mu stališče. Ta resnica je tako nepremagljiva in ima vsled mogočnih razmer tako trdno stališče, da pač nobenemu pametno mislečemu ne bo na misel prišlo, spodkopavati jo. (Dobro! na desni.) Ako bi mi danes poskušali nemški jezik odpraviti in kakega drugega za državni jezik proglasiti, mi bote vendar priznali, da bi nam tega ne bilo mogoče. Zatoraj jasno sledi, da položaja vsehskozni resničnega, po katerem je nemški jezik opravičen, nihče ne more preurediti, in tudi državni zbor ne.

Mnogo boljše bote učinili, ako ne vsiljujete tega prava državnemu zboru, drugače bote zadeli na doslednosti, ki vam nikakor ne bodo prijetne. Kaj pa je prav za prav državni jezik? Gospod Lienbacher si je stvar le prelahko mislil, rekoč: državni jezik je jezik države. Jezik države v Avstriji je pa jako mnogovrsten. Sedem jezikov imamo v tej državi, ki so vsi, ako hočete, državni jeziki. Ako mi trdite, da jednota države brezpogojno zahteva, da se določi le jeden državni jezik; če mi dokazujete, da je to vedno tako bilo, rečem vam, da ne! gospoda moja, to ni res! Avstrija že silno dolgo obstoji, pa še do danes ni jednotnega državnega jezika imela. Najbolj važna državna pisma pisana so v madjarskem, latinskem in českem jeziku. Avstrijska država vsa državna pisma z drugimi državami v francoskem jeziku piše. Kje je toraj jednotni državni jezik? Mi imamo pa tudi avstro-ogersko cesarstvo in če država ne bi mogla obstati brez državnega jezika, bi tudi cesarstvo brez cesarstvenega jezika ne moglo biti; in glejte, v našem cesarstvu nimamo cesarstvenega jezika!

Priprosta definicija gosp. Lienbacherja toraj ne velja! Pa je tudi ne maramo, te jako pomenljive besede. Vše danes se mi je oponašalo, da sem v prejšnjih časih sam želel, da bi se narodne in jezikovne razmere vredile. Da, da, le na tem je ležeče, kdo jih vreja! Gosp. Lienbacher je rekel, da se ta reč ne more prepustiti deželnim zborom, ker bi se pri tem nemški manjšini na Moravskem in v Šleziji slaba godila. Recimo, da bi bilo res tako, da bi bila večina povsod tako krivična in bi manjšino zatirala, ostaja nam vendar še vedno poročstvo v potrdilu od krone same, ki v svoji modrosti in pravičnosti vendar ne bo potrdila sklepa deželnega zbora, kateri bi nemški narod zatiral. Kar se tega tiče, se toraj gospodje nemške narodnosti na krono ravno tako lahko zanesejo, kakor mi! (Vstrajen plosk na desni.)

tega vstal je velikansk vihar, ki je veliko škodo napravil po vsej Komandiji.

Ker pa imamo tukaj zrak tako tenek in čist, ni čuda, da se bolezen v Komandiji, rekel bi, skoro ne pozna. Nimamo ne zdravnikov, ne zdravil, ne lekarnic in ne bolnišnic, tukaj vsi čakajo sto let in drugače se ne umrje, kakor od prevelike starosti; ko se pljuča že upehajo prečisti zrak srkati, tedaj človek brez najmanjše bolečine zvane kakor cvetica, in ni ga več.

A vendar je tudi tu nekaj, preljubi moj, kar nas opominja, da nismo še v nebesih, če prav blizo njih; ena bolezen razsaja tudi pri nas, ki pa ni telesna, ampak duševna. Znano je že vam tam dol, da luna ima poseben vpliv na pamet človeško, po vsem svetu govore o nekem trkanji luninem. Gorje mu, kaj ne, kogar luna trka! A zdaj misli si, preljubi moj, misli si našo luno, katero sem ti že popisal; gorje mu, stokrat gorje, stokrat gorje, kogar trkne! Kdor posebno ponoči v njo pogleda, je izgubljen, ker neizmerno je čarovna njena moč. Večkrat pa tudi človeka spečega izvabi iz postelje in ga pelje na streho, tedaj mu odpre oči in mu pokaže svoj velikanski nos in ostudni obraz, od njene grdobe se revež tako preplaši, da se mu kar pamet zmeša in potem blede do smrti. Zatorej se pa tudi nikdo

Dospeli smo do glavne točke, da se narodnostno vprašanje pri nas ne bo rešilo po potu večine, temveč po potu neprisiljene pogodbe. (Odobranje na desni). To je tudi moja odkritosrčna in poštena želja (dobro! na desni) in vse svoje sile obračal bom na to, da se v tem smislu reši, kajti vsaka obeh narodnosti na Českem je premočna, da bi dajala drugi postave. Z Vašimi nazori pa, gospoda moja, ne vem kako daleč da pridemo. Orožnik, redar, stražnik, vsi so v državni službi in kdo nam je porok, ako pojde po vašem, da bo ta orožnik ali redar še kaj drugega govoriti znal, kakor le sam državni jezik, ako se ta po vaših načelih proglasi za-nj! Po tem potu zašli bomo na pustolovstvo in kje bo meja? Te določiti, ste pozabili in zaradi tega ne moremo za „državni jezik“ glasovati. Sicer pa gospodom predlagateljem ni bilo na tem ležeče, da bi napravili jezikovno postavo, drugače bi se ne bili branili sprejeti pristavka, ki se je predlogu v odboru ponujal: „s pridržanjem nemškega jezika“. (Čujte! na desni).

Dalje pa mislim, da državnega jezika v Avstriji tudi dandanes še ni, kajti v Dalmaciji govori država laški; po drugih deželah se pa država tudi skozi usta deželnih zborov oglašča. Da vaše zahtevanje ni mogoče, spričuje nam resnica, da nameravate Galiciji in Dalmaciji posebno stališče odkazati. Kako vam je le taka misel mogoča, ako vam je toliko na jednotni državi ležeče? Iz vsega tega moramo sklepati, da ne mislite državnega jezika zbog državne jednote vpeljati, temveč, da bote laglje germanizovali, kjer se vam bo ravno pustilo.

(Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 1. februarja.

Notranje dežele.

Plener je v državnem zboru tako nesramno govoril, da se sedaj sam svojega govora sramuje in ga je iz tega vzroka tudi mnogo predrugačil, predno se je po stenografičnem zapisniku napisan v tisk dal. Predsednik državnega zbora, dr. Smolka, dal si je tiskan govor predložiti in ga je v primeri s stenografičnim zapisnikom pokvarjenega, t. j. mnogo popravljenega našel.

Vojaške novine „Armeebblatt“ odločno zanikajo vest, da bi bilo kedaj v višjih krogih o tem govorjenju, da bi se vojaškim zdravnikom prepovedalo ozdravljanje nevojakov. Še le želeli je, pravi „Armeebblatt“, da bi si vsak vojaški zdravnik kolikor toliko civilnih bolnikov pridobil, ker si s tem zaklad svoje znanosti in skušenj jako pomnožuje, kar bi mu sicer razun vojaške službe ne bilo mogoče. Škodljivo bi pa taka naredba tudi na mladino vplivala, ki se za zdravništvo pripravlja, kajti na ta način bi se marsikdo premislil, predno bi za vojaškega zdravnika vstopil.

Na Ogerskem so znašali stroški 329,057.839 gld., dohodki pa 311,881.180 gld.; toraj manjka 17,176.659 gld., ktere bodo z državnim posojilom pokrili.

V Ogerskem državnem zboru je poslanec Thaly državnega tajnika Fejervary-ja, ki bo menda honvedminister postal, vprašal, kako je s honvedom (brambovci) in če bi ne bilo dobro tudi še črno

ponoči ne prikaže iz hiše, vsa vrata in okna imajo tukaj vsaj tri zatvore, da bi luna ne mogla ponoči do človeka. In vendar je Komandija polna norcev. Še celó žival tukaj bolj nori, kakor tam dol pri vas.

Drugače je pa Komandija prav srečna dežela. Ljudje niso sicer učeni, ker pravijo: vsak znaj dobro svoje delo, kmet, kako se orje, pastir, kako se pase, krojač, kako se suknya kroji, čevljar, kako se obuvalo trdno šiva, posebno še s smolo, kovač, kako se železo kali, vsakdo pa, kako se dobro je in pije; družih šol ni treba v Komandiji. In čemu? saj tako že vsakdo sliši ob nedeljah v cerkvi, kaj treba storiti, ako se hoče zveličati; in tudi pravijo, da kmetu, kakor so Komandei vsi razun malo najpotrebniših rokodelcev, bolj pristojna matika in lopata s polnim, kakor pa pero in knjiga s praznim želodecem, in kakor menijo, učen kmet ni bil nikoli srečen.

Kako lahka reč je torej take pohlevne ljudi vladati. Imajo pa v Komandiji kralja, ki navadno stoluje v Tevčah, ako prav je Koludrovia glavno mesto vsej Komandiji. Ta kralj je potomec starodavne rodovine, ki je vedno tukaj kraljevala. Ljudje imajo to posebno lastnost, da kraljevsko rodovino zeló časté in spoštujejo, in sicer tim bolj čim starši je; vedó, da kralj je potrebna oseba; kjer je več ljudij skupaj, najbolje, da eden ukazuje in drugi slušajo, tako je

vojsko osnovati. S to mislijo se bavijo sedaj pri vladi, pa bo težko dozorela, ker je vojaška služba 12 let za to vpeljavo prekratka. Na Nemškem je ona mogoča, kajti ondi vojaška leta trajajo po 22, v Rumuniji pa 20 let. Drugič bi se pa tudi narodno gospodarstvo preveč oškodovalo. Kar se tiče vojaškega jezika, je velike važnosti, pravi Fejervary, da zna vsak častnik s svojimi ljudmi v maternem jeziku govoriti; kdor se v treh letih ne bo naučil jezika, ki se govori v polku, ne bo višje stopinje dobil.

Bosansko-hercegovinska deželna vlada je opozorila črnogorsko vlado na *Cetinji*, naj skrbi, da bode avstrijske begune, ktere je gostoljubno pod streho vzela, od bosansko-hercegovinske meje s poti spravila bolj v svoje notranje kraje, drugače ne bo nikdar reda in miru, kajti beguni si hodijo po živževčidel preko meje, kjer ga navadno brez denarjev kupijo, pa ne na upanje, in tudi niso izbirični, temveč vzamejo in so zadovoljni, kar jim ravno pod roko pride. Črnogorska vlada je to sprevidela in naši vstregla.

Vnanje države.

Javno življenje na *Srbskem*, osobito v kraljevi stolnici v Belemgradu, je jako potrto, odkar se je ustavila tiskovna svoboda in pravica zadrževanja. Če tudi se je nadjati, da dotični odlok vlada morda kmalo prekličče, vendar skoraj z enako gotovostjo lahko rečemo, da pred 6. februarjem težko, kajti tedaj bodo nove volitve v skupščino in vladi je kolikor toliko na tem ležeče, da ne bo radikalcem prezkodaj orožja v roke dala, katero jim je še nedavno sama iz rok spulila. Agitacije za volitve javne ni skoraj nobene, le po tihem se deluje za ravno tako po tihem nastavljenih kandidate, med katerimi je mnogo novih mož, o kterih se še ne vé, kako in kaj.

Na *Srbskem* prosili so liberalci radikalice, naj bi pri bodočih volitvah za-nje glasovali, kar so jim pa radikali odločno odrekli. Minister je zopet nekaj uradnikov iz službe zapodil, ker so vladi nasprotno agitirali in se vlada nadja zmage.

Črnogorci se bodo tudi v novem letu miroljubne politike držali in posebno na to gledali, da ostanejo dobri prijatelji s svojimi bližnjimi sosedi Avstrijanci, kteri so sedaj tem važnejši faktor v črnogorski politiki postali, ker se jim je uloga svetovne politike na Balkanu v berolinskem shodu evropskih diplomatov izročila. Vrh tega pa vendar ne bodo pozabili na starega dobrega prijatelja, na mogočno Rusijo. Politika na balkanskem polotoku je sedaj taka, da so lahko z obema državama prav dobri prijatelji, ker ste Avstrija in Rusija sami prijateljici postali.

Na *ruskem cesarskem dvoru* so imeli te dni po dolgem prenehljeji zopet dvorni ples, kterega se je višje plemstvo udeležilo. Napačno bi sodil, kdor bi mislil, da je ta dvorni ples živ dokaz zopet povrnjenega miru in javnega reda v političnem življenju ondi. Kaj še! Ta ples ni nič drugega, kakor vidno zapečaten zveza ruskega cara z ruskim plemstvom, katero mu je iz Moskve poslalo pismo udanosti, katero je car z veliko zadovoljnostjo sprejel in izrekel, naj se plemstvu in guvernèru Dolgorukovemu za to zahvala izreče. Kmetovalcem na Ruskem to najbrž ne bo všeč. Kmet že dolgo časa s tužnim očesom gleda, kdaj mu bodo začarili dnevi večje prostosti, katero mu je že ranjki car Aleksander II pripravljati jel, in katero je sedanji car nadaljevati obljubil. Taka posebna prijaznost pa lahko provzroči, da bode ruski kmet le z nezupom gledal na obljube, ter jim malo verjel.

Na *Ruskem* so našli umorjenega nekega Degajeva in se sploh sodi, da je on morilec Sudej-

konec vsem preprirom in pravdam, zatorej so jim kraljeva povelja, kakor Božja. Le enkrat se je hotel nekdo kralju upirati, a ni dolgo čakala kazen na-nj; ponoči, ko je hotel spati, je naenkrat zginol, le klobuk so našli drugo jutro na polji, živa duša ni vedela, kaj ga je uneslo. Od tedaj je strah pred kraljem še več.

Kralj ima v Komandiji le izvrševalno oblast. Postavodajalne namreč ni treba, ker postave so nespremenjene vedno iste, odkar Indija stoji. Tukaj se namreč postave ne predelujejo kakor tam doli pri vas, kjer vsako leto imate druge po večini glasov; mi nimamo ne volitev, ne zbornic in ne poslancev, ne večine in ne manjšine glasov, ker vemo, da več gospodarjev ko je v hiši, slabše gre. Kar so enkrat naši stari za dobro spoznali, je še zdaj dobro in bo; s postavami igra se in norčuje le norec. A tudi izvrševalna oblast ima malo opravila. Postave v Komandiji nimajo prav za prav drugega namena, kakor podložne voditi, kaj in kako naj delajo. Prav redko se zgodi, da bi se postava prestopila. Nebeški strahovi človeške strasti brzdajo. Če bi bil pa kdo nepokoren, zadela bi ga kazen; tudi smrtno kazen imamo v postavi. Določena je tako-le: Hudodelnik naj se o polnoči pelje na Škratljevico, ki je najviša gora pri nas, na severni strani Komandije; tukaj se

kina, in da so ga lastni tovariši s poti spravili, ker mu niso več zaupali.

V Carigradu traja že več sasa prepir med vlado in patrijarhom bolgarske cerkve zaradi imenovanja bolgarskih škofov, katero pravico Turčija sebi prilastuje za vse nje podložne dežele na Balkanu. Sedaj se je menda Rusija ponudila za posrednico, kar sta pa obe pričakovali se stranki odbili. Ruski poslanik v Carigradu je nasvetoval patrijarhu, naj se službeno na rusko pravoslavno cerkveno oblast v Petrogradu obrne, na kar bo ruska diplomacija v Carigradu že potrebne korake učinila, da se bo pravica imenovanja bolgarskih škofov ekumeničnemu patrijarhu podelila. Patrijarh in sveta sinoda so pa ponudbo odbili.

Izvirni dopisi.

Iz Štajarskega, 31. jan. (Volitev državnega poslanca) v ptujskem volilnem okraju mesto pokojnega g. M. Hermana se je danes vršila, kakor je bilo pričakovati; narodni kandidat č. g. Božidar Rajč je izvoljen z ogromno večino glasov, namreč 318 proti 42 glasov, ki so bili za nemškutarskega kandidata Lešnika oddani.

„Slovenec“ je bil že o svojem času omenil, da je po prepričanji štajarskih rodoljubov v ptujskem okraju najvrednejši in najsposobnejši naslednik nepozabljivemu Hermanu le č. g. Rajč, zato so ga soglasno za kandidata postavili in vsi slovenski časniki so to kandidaturu podpirali. Ker je č. g. Rajč po celem okraju tudi najprostejšim kmetom dobro znan, izvzemši rogaško okolico, zato ni bilo treba velike agitacije, le „Slovensko društvo“ je priredilo v Šmarji občni zbor dne 27. jan. ter povabilo g. Rajča, se pri tej priliki kot kandidat predstaviti, da ga tudi volilci iz te okolice osebno spoznajo. Ta občni zbor „Slovenskega društva“ je bil obilno obiskan in vsi navzoči volilci so pritrdili Rajčevemu programu, ki ga je ondi navdušeno razvijal. Nemškutarjem, se vé da, č. g. Rajč ni bil po volji, že zavoljo tega ne, ker so ga narodnjaki in narodni časniki priporočali. Oni so torej postavili za kandidata v državni zbor na Dunaj kmeta Lešnika od sv. Janža na Dravskem polju in „Kmeti Prijatelj“, „Deutsche Wacht“, „Marburger Zeitung“ in „Tagespost“ so ga priporočali kot najboljšega zastopnika ptujškega okraja!

Ptujski odvetnik dr. Mihalič in celjski dr. Ed. Globočnik sta marljivo zanj agitirala, in če je omenjenim listom in gospodom s tem priporočilom bila resnica, tedaj ga morajo pri prihodnjih volitvah spet za kandidata postaviti, in sicer v ptujskem mestu, kjer lahko z njim proderejo, če le hočejo. Kmeti volilci pa zanj ne marajo, bodo že vedeli, zakaj da ne. Celó njegova domača vas, kjer je gotovo najbolj poznan, je bila zoper njega, ker ga niti za volilnega moža ni hotela izvoliti.

Če pa tudi nemškutarjem na dalje ne bo mar zanj in če jim sploh ni bila to resnica, da so kmeta Lešnika za državnega poslanca priporočali, tedaj bi mi morali misliti, da so hoteli z njim le Slovincem nagajati, njega pa za norca imeti, kar bi ne bilo lepo in pošteno.

mu drže oči siloma odprte, da gleda v velikega medveda na nebu tako dolgo, dokler od strahu ne umrje. A do sedaj se ta postava ni še izvršila.

Sploh sem tačas, ko v Komandiji bivam, spoznal, da je tukaj vse bolje, kakor tam dol pri vas. Res da so ljudje še malo surovi in boječi, posebno ko vidijo tujca. Pri meni so posebno občudovali nos, ker sploh so nosi tam dol pri vas dosti bolj korenjaški, tukaj so vsi bolj v stran zavihani. A vendar sem se kmalu z njimi sprijaznil, in zdaj smo največji prijatelji, le da se ne poljubljamo. Zatorej pa, dragi prijatelj, z visokih visočin Indije Komandije ti kličem dol v nizke nižave in vabim: Pridi v Komandijo! In glej, preljubi prijatelj, da boš videl, kako sem premlajen, da, popolnoma prerojen, pošljem ti prvo pesem, katero je nebeska Komandija izvalila iz mojih sicer vedno prozaičnih prs:

Čuj in strmi:

O Indija Komandija,
Prelepa ti dežela,
Nad zemljo si povzdignjena,
K nebesom si priklenena.

Vsa s čudeži napolnjena,
Le malo preveč trknjena.
Preljuba mi dežela,
Indija Komandija!
(Dalje prih.)

To volitev bi si naj nemškutarji in nam neprijazni Nemci v Gradu zapomnili; kljubu svečanostim za cesarja Jožefa, rogoviljenju „šulvereina“, prizadevanju „Kmetičkega Prijatelja“, dr. Michelitscha in Glantschnigga in njihovih pomagačev so komaj 42 glasov vjeli v velikem ptujskem volilnem okraju. Tukajšnje ljudstvo pozna svoje prijatelje, zaveda se svojih pravic in s studom in srdom gleda hujskanje, ki se tu pa tam proti njemu dela, večidel od takih ljudi, katerim še morajo sami kruh služiti.

Pustite toraj znanprej vsaj tukaj slovenske volilce pri miru, ne kratite Slovincem njihovih pravic, ne vsilujte jim ljudi nesposobnih in njim neprijaznih, in videli bote, da bodo Slovinci zadovoljni, mirni in srečni tudi na Štajarskem; če pa tega nečete, potem pa njim tudi ne smete zameriti, če si želijo vsaj administrativno se od graških Nemcev ločiti in s svojimi sosednimi brati se zediniti pod mogočnim avstrijskim orlom in pod ljubljeno Habsburško vladarsko rodovino.

Z Dunaja, 30. januarja. (Gimnazija v Novem mestu ostane.) Znano je, da so bili deželni šolski sveti od ministerstva opozorjeni preiskovati, ktere gimnazije naj bi se zaradi prepričlega števila učencev opustile. Govorilo se je, da bode ta osoda zadela tudi gimnazijo v Novem mestu. Dolenjski poslanec grof Margheri obrnil se je zaradi tega naravnost do naučnega ministra barona Conrada samega, ki mu je dal pa zagotovilo, da gimnazija v Novem mestu ostane in da se na njeno odpravo nikakor ne misli. Ta vest bode gotovo zbudila veliko radost na Dolenjskem, zlasti pa v Novem mestu, katero bi zadel hud vdarec, ko bi se za vojaštvom od tam najprej preselila gimnazija, pozneje pa morda tudi še okrožna sodnija. Kaj se bode zgodilo z gimnazijo v Kočevju in Kranju, o tem se do zdaj pri ministerstvu še ni moglo nič zvedeti; glavna reč pa je, da naj naše ljudstvo svoje otroke v obilnem številu pošilja v prve latinske šole v Kranj, potem vlada gotovo nikdar ne bode mislila na odpravo tega zavoda.

Z Dunaja, 31. januarja. (Izjemne postave.) Današnja „Wiener Zeitung“ razglasa dva od vseh ministrov podpisana in od cesarja privoljena ukaza, s katerimi se za dunajski, klosterneburški in novo-meški okraj določujejo izjemne postave. Prvi ukaz poostruje določbe, ki veljajo za društva, zborovanja, tiskovine, pisma itd., drugi pa preklicuje do konca tega leta porotne sodbe, kakor se je to zgodilo lani za kotorski okraj v Dalmaciji.

Ta ukaza zadobila sta s svojim razglašenjem svojo veljavo, da bi le tudi kaj pomagala! Kaže se namreč, da so umori, ki so se v zadnjem času godili na Dunaji, med seboj v zvezi. Pri morilecu policaja Blöcha našli so namreč ravno take „knoške“, kakor sta jih bila pri Eisertu popustila roparja, in o katerih izvedenci trdijo, da niso tapecirarski knofi, ampak nalašč za dinamitne patrone narejene iglice, ki se vtikajo v štifte ali pistone in patrone sprožajo. Morilec Blöchov je tudi imel tako patrono seboj in jo vrgel ob tla, pa k sreči se ni sprožila, ker omenjenih iglic še ni bilo v njej. Iz tega sodijo, da je moral biti ta človek v zvezi tudi z ropom in napadom pri Eisertu.

Razun tega neka ženska iz Florisdorfa trdi, da Blöchov morilec, ki svojega imena še zdaj ni povedal, je ravno tisti človek, ki je po umoru policaja Hlubeka potrkal na njeno okno ter vprašal, je li ranjenec že umrl in potem pristavil: „Tega psa smo toraj spravili!“ Da bi zvedeli, kdo je ta človek, razposlali so njegovo fotografijo na vse strani, zlasti še na Nemško, ker njegov jezik razodeva, da je kje tam na Saksonskem doma. Tudi vsem vojaškim polkom na Nemškem poslali so to podobo, ker sodijo, da je bil mož kdaj pri vojaki. Eden ali drugi ga bo gotovo spoznal in tajeje mu ne bo dosti pomagalo. Neki brivec iz Brna naznanil je policiji, da je morilec morda tisti mladi človek, ki je tri dni pred umorom pri njem kupil ponarejeno brado. Bomo videli, kaj bo prišlo na dan, prebivalec dunajskim pa se bo kamen odvalil od srca, kadar bodo zvedeli, da je zatrt druhal, ki je v zadnjem času delala toliko žalosti in strahu.

Domače novice.

(„Narodov“ podlistkar — senca je njegovo ime —) očital je našemu listu, da je od slavne vlade podpiran in podkrepjen. Ko smo to brali,

vzeli smo Wuttkovo knjigo v roke, da bi videli, je li morda tudi to prepisal iz nje. Pa iskali smo zastonj; Wuttke tega nima, toraj je ta trditev ena tistih izvršnih mrvic, ki jih nahajamo v podlistku „časnikarstvo in naši časniki“ — ako mu morebiti tudi tega ni kdo drug zapisal. Pa mož, ki ima na vseh krajih in straneh tako velikanske zveze, da so se pri njem pretresale celó zadeve najveljavnejšega dunajskega lista, mož, ki ima tako živo domišljijo, da misli, da je on Wuttke in da se je njemu samemu menda tam nekje v Trstu pripetilo, kar omenjeni pisatelj pripoveduje o sebi, tak mož mora gotovo do zadnjega vinarja tudi vedeti, koliko „Slovenec“ na mesec podpore dobiva od vlade. Ker pa slavna vlada ne vohruje, kadar gre za njene namene, se samo temu čudimo, da mož, kteremu se mrzi pisati zastonj in ki za vsako vrstico išče dobrega plačila, te prilike ne porabi, da bi si kaj prislužil s svojim peresom. Saj je ljudem, ki pišejo za denar in le za denar, vse eno, komu prodajajo svoje blago, ali Petru ali Pavlu, človeku ali škratu. Prav vljudno ga toraj vabimo, naj se vstopi med sodelavce „Slovenec“, da bo dejansko skušal, kako masno podporo „Slovenec“ in njegovi pisatelji dobivajo od vlade.

(Obed) je bil včeraj pri deželnem glavarju grofu Thurnu, h kteremu so bili povabljeni načelniki civilnih uradov.

(Iz testamenta umrlega mil. knezoškofa dr. J. Z. Pogačarja.) Kako so se ranjki knezoškof v svojem testamentu spominjali duhovnov in dobredelnih naprav, kaže to njihovo volilo: Cerkvi na Sori 500 gld.; katoliškemu rokodelskemu društvu 100 gld.; cerkvi v Bohinjski Bistrici 200 gold.; mestnim revnim 200 gold.; družbi sv. Vincencija 100 gold.; družbi gospej sv. Vincencija 100 gold.; deški sirotišnici (Marianum) 400 gld.; dekliški sirotišnici (Lichtenturnovi) 400 gld.; duhovno podporno društvo 200 gld.; stolnici za univerzarij 1000 gld.; cerkvi na Breznici za večno mašo 200 gld.

(Slovensko gledališče) bo v nedeljo 3. t. m., kazala se bo po J. Ogrincu dobro poslovenjena igra „Zapravljivec“. Sodeloval bo tudi sloveči čitalnični pevski moški zbor, toraj se je nadjati prav lepega večera.

(„Vodnikove besede“) v čitalnici zdaj ni več; bila je najkrasnejša veselica v ljubljanski čitalnici in hrez dvombe tudi med vsemi ljubljanskimi sploh. Zdaj so pa opustili ta naslov in bode le še „sijajen ples“ in to jutri v soboto 2. t. m.

(Južno vreme) napravilo je po Ljubljani toliko brozge in blata, da ga mestni delavci, ki so ves dan na cesti, še komaj po notranjem mestu morejo pospravljati. Čeravno toraj mestni magistrat vsemu ni kos, se mora vendar pripoznati njegova dobra volja, česar pa za časa nemčurskega gospodarstva nismo mogli zapaziti. Vzlasti po stranskih ulicah in skrajnih predmestjih bo treba še veliko trebljenja in pospravljanja, predno bo za navadne čevlje hoja mogoča.

(Novo tiskarsko podporno društvo) osnovali so nekteri staveci in delavci Kleinmayerjeve tiskarne, ki so se, kakor smo že omenili, svojeglavno odcepili od starega takega društva samo zato, ker so v tem prišli na čelo narodnjaki. Iz tega se vidi, da je to novo društvo čisto nepotrebno in tudi ne bo moglo svojim udom dajati nobene izdatne podpore, ker bodo udje gotovo le staveci Kleinmayerjeve tiskarne, kterih pa ni toliko, da bi spravili skup Bog si ga vedi kaj. To je toraj le nagajivost tujcev in potujčenih domačinov in nekterih, ki se bojé Rüttingovega biča. Odbor tega čudnega društva je sestavljen samo iz udov Kleinmayerjeve tiskarnice, iz drugih gotovo ne bo pristopil nihče, ker to društvo nastalo je le iz velikonemške prevzetnosti, trme in nagajivosti. Koliko je vredno, po vsem tem razsodi lahko vsak.

(Zopet surov tepež.) Pretečeno noč napadla sta dva divjaka z nožem v roci na sv. Jakoba mostu vžitinskega paznika Švaba, ter mu vso desno roko izrezala in ga po životu še osuvala. Zločinca, izmed kterih je eden mesarski hlapec Sikola, drugi pa pri tepeneč, je policija v bližnji gostilni na sv. Jakoba trgu prijela in v zapor djala, hudo ranjenega pa takoj v bolnico pripeljala, ker tudi tukaj, kakor po navadi, ni bilo zdravniške pomoči brzo dobiti.

(Priklatež.) Sinoči je prihotapil se v neko hišo pred škofijo nekdo, ki gotovo ni imel dobrega namena, se dal zapreti v hišo in potem hotel pričeti svoje tatinsko rokodelstvo. Pa zapazili so ga in policija mu je potem pokazala, kje je za take ljudi

